

Νίκος Ποταμιάνος

*Μορφές συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική ζωή του ελληνικού κράτους, τέλη 19ου
- αρχές 20ού αιώνα*

Περίληψη

Η συζήτηση για το δικαίωμα ψήφου των γυναικών στην Ελλάδα δεν ξεκινάει ουσιαστικά πριν τα τέλη της δεκαετίας του 1910· οι γυναίκες είναι απύσες από τις μελέτες πολιτικής ιστορίας για την μέχρι τότε περίοδο, και πράγματι δεν θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι είχαν κάποιου είδους σημαντική επιρροή στα πολιτικά τεκταινόμενα.

Παρ' όλ' αυτά, στις πηγές που διέτρεξα για άλλες μελέτες μου συνάντησα διάφορες περιπτώσεις γυναικείας πολιτικής δραστηριότητας, τόσο στην Αθήνα όσο και στην επαρχία της Παλιάς Ελλάδας. Ένα μέρος της ανήκει σε ποικίλα είδη διαμεσολάβησης και συμμετοχής σε συνεννοήσεις και πελατειακά δίκτυα, για τα οποία έχει από παλιότερα επισημάνει η Έφη Αβδελά ότι αποτελούσαν ένα πεδίο γυναικείας δράσης - ιδίως όσον αφορά γυναίκες πολιτευομένων οικογενειών. Επιπλέον αυτών, όμως, συναντά κανείς γυναίκες που συμμετέχουν σε υποδοχές πολιτικών και άλλες προεκλογικές εκδηλώσεις, μοιράζουν υλικό των υποψηφίων και κολλάνε αφίσες, έχουν πολιτική άποψη, καυγαδίζουν για την πολιτική, ζητωκραυγάζουν από τα παράθυρα των σπιτιών τους, διαδηλώνουν, συμμετέχουν σε σωματεία και μέσω αυτών εμπλέκονται στο εργατικό και το φοιτητικό κίνημα, ακόμα και στην κατάρτιση συνδυασμών για τις βουλευτικές εκλογές.

Η πρώιμη καθιέρωση της καθολικής ψηφοφορίας των ανδρών είχε συντελέσει στην ευρεία εξάπλωση πολιτικών δικτύων και ποικίλων μορφών λαϊκής πολιτικής συμμετοχής, και οι προεκλογικές εκστρατείες αποτελούσαν στιγμές μαζικής κινητοποίησης και αναστάτωσης της κοινωνικής ζωής από τις οποίες δεν μπορούσαν να αφεθούν έξω οι γυναίκες. Στην ερμηνεία μας, επιπλέον, θα προσθέσουμε παραμέτρους όπως η τάση να κατακτηθεί μεγαλύτερη ελευθερία πρόσβασης των γυναικών στον δημόσιο χώρο, η ανάπτυξη νέων μορφών συλλογικής έκφρασης και δράσης στην υπό εξέταση περίοδο, και βέβαια η ταξικότητα της γυναικείας πολιτικής κινητοποίησης.

Σύντομο βιογραφικό

Ο Νίκος Ποταμιάνος είναι εντεταλμένος ερευνητής στο Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας. Σπούδασε ιστορία στα τμήματα Ιστορίας και Αρχαιολογίας της Αθήνας και της Κρήτης: στο τελευταίο εκπόνησε τη διδακτορική του διατριβή (2011) και δίδαξε ευρωπαϊκή και ελληνική ιστορία τα έτη 2016-18. Είναι μέλος της επιστημονικής επιτροπής του περιοδικού *Τα Ιστορικά*. Συγγραφέας των βιβλίων *Οι Νοικοκυραίοι. Μαγαζάτορες και βιοτέχνες στην Αθήνα 1880-1925* (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης 2015), *Ευγενή παχύδερμα και πάσχοντες εργάτες. Επίκαιρες ιστορίες από τις αρχές του 20ού αιώνα* (Ασίνη 2016), *100 χρόνια ΓΣΕΒΕΕ 1919-2019* (ΙΜΕ-ΓΣΕΒΕΕ 2019), ενώ υπό έκδοση από τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης είναι η μονογραφία του *"Της αναιδείας θεάματα"*. *Κοινωνική ιστορία του καρναβαλιού της Αθήνας από την οθωμανική περίοδο ως τον μεσοπόλεμο*. Ορισμένα από τα άρθρα του με θέματα από την πολιτική ιστορία και την ιστορία των γυναικών στην Ελλάδα είναι τα παρακάτω:

«Δεξιά, αριστερά, γιακωβινισμός: ο ριζοσπαστισμός στα χρόνια του κινήματος στο Γουδί», *Τα Ιστορικά* 44 (2004), σ.97-132

«Πελατεία και λαϊκή πολιτική συμμετοχή στην ελληνική ιστορία», *Τα Ιστορικά* 49 (2008), σ.309-330

«Η εργασία των γυναικών στο λιανικό εμπόριο στην Αθήνα στις αρχές του εικοστού αιώνα», *Τα Ιστορικά* 67 (2018), σ.155-172

«Internationalism and the Emergence of Communist Politics in Greece, 1912-1924», υπό δημοσίευση στο *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* 22/2 (2020)